

LONDON, 14. DECEMBRA 1970.

LETO XXIII. ŠTEV. 379.

SRAMOTA

MINILO JE skoraj dva meseca po avstrijskem praznovanju obletnice koroškega plebiscita, predno se je uradni Ljubljani le posvetilo, da je bil 10. oktober na Koroškem praznik nazadnjaštva, nestrpnosti in šovinizma. Šlo je tako daleč, da je Heimat-dienstovo glasilo 'Ruf der Heimat' zapisalo, da se mora obrambni boj nadejati vse dotlej, dokler ne izgine eden od obeh koroških narodov.

Pa vendar ne samo praznovanje ne način praznovanja nista mogla presenetiti nikogar, ki se le malo zanima za koroške zadeve. Glavni slovenski časopis 'Delo' se za vso zadevo sploh ni zmenil. Čeprav je iz Ljubljane do Celovca le kratek skok z avtom, o proslavi in sprevodu v Celovcu niso poročali. Kasneje so tedniki priobčali poročila, kot da bi se vse skupaj dogajalo nekje v daljnji Aziji in bi zvedeli novice le od redkih popotnikov. In ko se je končno tudi socialistični Ljubljani zdramila vest, se je oglasila le ena od komisij centralnega komiteja slovenske partije. (Gl. Od Meseca do meseca.)

To je sramotno zanemarjanje dela slovenskega naroda. Kadar žalijo Slovence na Koroškem, žalijo vse Slovence, v mejah Jugoslavije, zunaj njenih meja in po vsem svetu. Če tistim v Ljubljani to dejstvo ni jasno, potem bo njim in njihovim potomcem v prihodnjih petdesetih letih, do stoletnice koroškega plebiscita, kot Slovincem odklenkalo in bodo lahko samo še lajali in tace lizali, kot je Prešeren zapisal.

Tako žalostni časi pa vendar še niso napočili. Mladi rodovi niso tako pokvarjeni kot stari. Ti stari se boje zameriti sosedom, kamor hodijo nakupovat igrače; boje se vmešavati v "tuje" zadeve; boje se vmešavati v Titovo zunanjo politiko in spet - po petdesetih letih, v katerih bi se lahko kaj naučili - pričakujejo solidarnosti od avstrijskih socialistov. Mladi niso tako neumni. Študenti z ljubljanskih visokošolskih zavodov so poslali ostro pismo jugoslovanskemu zunanjemu ministrstvu, protestirali so proti avstrijskemu šovinizmu in vprašali, kaj namerava tovariš državni sekretar ukreniti v obrambo slovenske manjšine in državne pogodbe, ki to slovensko manjšino varuje. Hvala Bogu, da vsaj mladi vedo, kaj so slovenske zadeve.

VSEM KOROŠKIM SLOVENCEM:

Vedno znova in znova ugotavljamo, da reševanje položaja Slovencev na Koroškem še daleč ne gre po demokratski poti. "Razvoj" kaže enako nasilno, le čedalje bolj prefinjeno asimilacijo, diskriminacijo in zanikanje temeljnih pravic Slovencev kot naroda in posameznikov, ki se hočejo prištevati k Slovincem. Resolucija Zveze slovenskih organizacij na Koroškem z dne 26. oktobra 1970, poslana kanclerju Kreiskemu ter koroškemu deželnemu glavarju Simi ter pismo Narodnega sveta koroških Slovencev z dne 8. novembra 1970, poslano voditeljema obeh vodilnih avstrijskih političnih strank, ponovno kažeta, da boj koroških Slovencev v Avstriji v teh razmerah že zdaj ni več boj za narodno in državno enakopravnost, ampak se je moral zaradi okoliščin spremeniti v boj za golo ohranitev jezika in kulture.

V imenu ljubljanskih študentov izraža Mednarodni odbor skupnosti študentov na ljubljanskih visokošolskih zavodih popolno solidarnost in pripravljenost po svojih močeh podpreti ta boj Slovencev in vseh njihovih organizacij na Koroškem.

V Ljubljani, 16. novembra 1970.

Za Mednarodni odbor: Peter Kuhar.

Govoriti je lahko, posebno če za otresanje jezika nikomur nisi odgovoren in se ni bati, da bi te kdo prijel za besedo. To staro pravilo spet enkrat potrjuje razprava o stabilizaciji jugoslovanskega gospodarstva, v kateri malokdo kakšno pametno zine, pa naj bo politik, ekonomist, gospodarstvenik ali časnikar. Politiki kot po navadi vežejo otrobe, ekonomisti se prepirajo o najosnovnejših pojmi, gospodarstveniki so za stroge ukrepe, dokler ne prizadenejo njih samih, časnikarji pa se ne vidijo iz vse zmede.

Pa vendar se tu in tam slišijo tudi trezni glasovi, ki opozarjajo, da s samim besedičenjem ne bodo premagali krize, oziroma poudarjajo nevarnost deklarativnosti, kot se grdo reče.

Lepo je namreč zatrjevati, da je stabilizacija gospodarstva neizbežna in da je treba zatreti inflacijska žarišča z zmanjšanjem vseh oblik potrošnje. Ko pa pride do tega, da bi bilo treba zmanjšati osebne izdatke, kar seveda vsakogar prizadene, ali pa zreducirati določene investicije, se celo vodilni komunisti ogorčeno oglašajo v obrambo pravic delovnih ljudi ali pa tako ali drugače nerazvitih območij; vsak bi rad, da bi stabilizacija njemu prizanesla in prizadela le druge.

To se je pokazalo pri odstopu podpredsednika vlade Nikole Miljanića, ki je Hrvat in bivši guverner Narodne banke. Po ovinkih je slišati, da je odstopil zaradi tega, ker je na vsak način hotel devalvacijo dinarja takoj. Ni mogoče zanikati, da je devalvacija klasičen recept za premagovanje inflacije in neugodne plačilne bilance. Vendar Miljanić ni mislil le na klasične recepte, ampak tudi na posebne ugodnosti, ki bi iz teh receptov izvirale za Hrvate. Hrvatska veliko izvažata in zasluži posebno veliko deviz z jadranskim turizmom. Če bi se vrednost dinarja zmanjšala, bi Hrvatska za te devize dobila več dinarjev in bi bila na boljšem. Toda Srbija in manj razvite republike so se uprle, ker so pretežno uvoznice in bi morale uvoz dražje plačati, kar bi pomenilo, da bi morale zmanjšati potrošnjo. Podprl jih je Tito in Miljanić je odstopil.

Toda Srbija se pri resnični podpori stabilizacije ni tako slabo odrezala, kot bi sicer mogli sklepati iz gornjega primera. Javno in glasno se je zavzela za čiste račune: federacija naj ustavi vse podpore gospodarstvu in vse investicije z izjemo pomoči nerazvitim predelom. Tukaj se je pa Hrvatom kolcnilo, ker prvič grade turistične hotele z lepo pomočjo federacije in drugič grade ladje za izvoz pravtako z zvezno pomočjo. V prvem primeru omogoča zvezna podpora ugodnejša posojila, v drugem primeru pa so ladjedelnice odvisne od zveznega fonda za kreditiranje izvoza opreme in ladij, brez katerega ne bi mogle prodajati ladij na kredit. Za gotovino pa ladij nihče ne bi kupil, posebno pa še ne Sovjeti, ki so zdaj glavni kupci ladij in si manejo roke, ker revna Jugoslavija v resnici poceni posoja denar mogočni Sovjetski zvezi, ki je istočasno tudi v jugoslovanskem pogledu njen največji dolž-

nik. Kako so ladjedelnice odvisne od tega zveznega fonda, kaže dejstvo, da domača pomorska podjetja pri njih ne naročajo ladij, ker ne dobe kredita. Zatekajo se k tujim ladjedelnicam.

Če bi torej zveza opustila vse gospodarske podpore, bi ladjedelnice tenko piskale. Vse velike ladjedelnice so na hrvaški obali. Zato Hrvatska ni tako navdušena za ukinitve gospodarskih funkcij federacije, kot bi sicer pričakovali. Pač pa je zelo glasna, ko gre za razdelitev državnega kapitala in za decentralizacijo finančne moči. Pri tem se Srbi le sramežljivo branijo, ker neradi priznajo, da so beograjske banke naravnost ali po ovinkih podedovale večino nekdanjih državnih naložb v razna podjetja. Beograjski zavarovalni zavod Jugoslavija se je šel raje pravdat pred ustavno sodišče, kot da bi vrnil čedne milijone, ki jih je meni nič, tebi nič prevzel od nekdanjega Državnega zavarovalnega zavoda. Manj se sliši o sivih finančnih eminencah, ki tudi sede v Beogradu, kot na primer gospoda tovariši v Generaleksportu. Zanje šaljivci pravijo, da so bogatejši kot zvezna vlada. Denar so si pridobili s finančno sposobnostjo, a vsaj v začetku jim je pomagal privilegirani položaj v zunanji trgovini. Zato se Hrvati zavzemajo za družbeno nadzorstvo nad bančnim in finančnim kapitalom, Srbi pa pri tem raje molče.

Slovenci se vsaj na zunaj drže precej ob strani. Uradno so podprli srbski predlog, naj se federacija otrese gospodarskih funkcij, niso pa se zavzeli za podrobnosti. Stane Kavčič je že oktobra v predsedstvu ZKJ opozoril na resnost gospodarskega položaja. Govoril je brez ovinkov in je odkrito dejal, da bo treba zmanjšati potrošnjo, kar se pravi zategniti pas. Potem pa je bil tiho, ko so drugi vodilni komunisti zatrjevali, da je treba obvarovati življenjski standard delavcev z najnižjimi dohodki, potem delavcem sploh in končno vsem delovnim ljudem, medtem ko je upokojemcem treba povečati pokojnine v skladu z rastočimi življenjskimi stroški. Kdo si bo torej zategoval pas, ostane uganka.

Gotovo pa je, da so v vseh republikah podjetja, ki se ne znajo otresti izgub pri poslovanju. Niso vsa tako velika kot lozniška Viskoza, ki je za djerdapsko elektrarno največja investicija v Srbiji in od ustanovitve neprestano dela z izgubo. Večinoma pa so krajevno dovolj pomembna, da bi odpustanje delavcev pomenilo politično pogubno dejanje, ki si ga ne morejo privoščiti. Vendar stabilizacijskih ukrepov ni mogoče osladiti tako, da ne bi nikogar zboleli. Kar je doslej predlagal Ribičić, so le površni in delni ukrepi. Sam se izgovarja, da zvezni izvršni svet ne more preusmeriti gospodarstva k stabilizaciji, če ne bodo tudi republike pomagale. Vprašanje je, kako bo šlo. Najbolj verjetno je, da bodo inflacijo za nekaj časa nekoliko zavrli, ozdravili je pa ne bodo.

Tolažijo se z mislijo, da inflacija gnjavi tudi zapadni kapitalistični svet z Ameriko vred. Če bi se kaj podobnega zgodilo pred dvajsetimi leti, bi si jugoslovanski komunisti škodoželjno meli roke in vneto pričakova-

li polom kapitalističnega sistema po Marxovem preroku vanju. Zdaj pa jih je že toliko pamet srečala, da se bo je poloma, ker vedo, da bi bili tudi sami hudi prizade-ti. Če bi zaradi depresije na zapadu izgubilo službo tistih milijon Jugoslovanov, ki delajo v tujini, bi se družbeni red v temeljih zamajal. Nobena komunistična kozja molitvica ga ne bi rešila, rešila pa tudi ne bi ljudi pred revščino in neredom. Revščina in nered pa grozita Jugoslaviji tudi, če ne bodo zavrli domače in-flacije. Na drugem mestu poročamo o nakupovalni ma-niji, ki nazorno kaže, kako daleč sežejo vzroki vsega tega gospodarskega nereda in klasično nazorno pojasni, da je jugoslovansko gospodarjenje v osnovi zgrešeno. Dejstvo, da se ob tako pomembnem času obotavljajo in prerekajo, kako bi se vsak posamezno izmazal na račun drugih, kaže, kako pritlikavi so sedanji jugoslovanski voditelji.

Morda naslednja vest pojasni, zakaj je Tito tako malo zaskrbljen nad gospodarskim stanjem Jugo-slavije:

'Predstavniki inštituta za zunanjo trgovino so povedali novinarjem, da bodo zahodnoevrop-ske države do leta 1985 potrebovale nad 8 mi-lijonov tujih delavcev.'

Kakšna sreča torej za Tita in Jugoslavijo!

POMAGAJ SI SAM!

V novembrski številki našega lista smo na kratko o-menili, da so neznani storilci nemškimi napisom na kra-jevnih tablah v nekaterih krajih Koroške dodali še slo-venske nazive krajev. Nobenega dvoma ni bilo, da so to storili koroški Slovenci, ki so se naveličali petdeset-letnega čakanja in prosjačenja, nakar so bili končno primorani vzeti pravico v svoje roke. Novembrska šte-vilka KLADIVA, 'cajteng za koroške Slovence', piše, da stoji za to akcijo v glavnem slovenska koroška mladina. Formirali so 'Delovno skupnost za Južno Koroško' in 'Komite za odkrivanje skritih konfliktov'. Na dan 9. oktobra in na državni praznik 26. oktobra sta se obe skupini predstavili javnosti tako, da so "nočni delavci za enakopravnost z nitrolakom in šablonami dodali nemškimi krajevnimi napisom še slovenske in to v vseh središčih okrajnih sodišč in v okrajnih glavnih mestih Južne Koroške ter natrosili slovenskih in nemških leta-kov, ki tolmačijo pomen te demonstracije: v Celovcu, Beljaku, Velikovcu, in Šmohorju, v Pliberku, Globasni-ci, Železni Kapli. Dobrli vesi. v Borovljah in Rožeku".

Ista številka KLADIVA tudi naznanja formiranje od-bora Samopomoči, ki naj omogoča take akcije, ki bodo služile samoosveščanju slovenskega ljudstva na Koroškem. List izjavlja, da sprejema denarne darove za to Samo-pomoč (naslov: Kladio, Skodagasse 20/613, 1080 Wien) in poziva slovensko javnost, da Samopomoč podpre.

Vsekakor je ta akcija nekaj nezaslišanega. Ne zato,

ker bi morda obsojali ta način političnega delovanja - prav nasprotno: pozdravljamo ga! Pozdravljamo kot edino in preostalo humano alternativo odkriti ali prikriti raznarodo-valni politiki avstrijskih oblasti, ki niso v 50 letih hotele dati Slovencem najbolj osnovnih človeških pravic, ki jim pripadajo po vsem civiliziranem pojmovanju in morali.

Akcija je nezaslišana, ker prihaja iz vrst koroških Slovencev s a m i h. Doslej smo bili navajeni, čuti samo žalostinke o manjvrednostnem kompleksu koroških Sloven-cev in podobne jeremijade. Res je, da so dogodki minulih treh, štirih let (okoli 'Korotana', Mohorjeve, Narodnega sveta, volitev itd) dali slutiti, da se je nekaj osnovnega premaknilo v slovenski psihi na Koroškem, toda bali smo se, da bo to zašlo v skrajno levico, ker ni našlo skoro no-benega razumevanja pri starih. Zato je naše presenečenje tem večje! Iz srca pozdravljamo akcijo slovenske mladine na Koroškem in jih rotimo, da ne klonejo, četudi bo nujno prišlo do žrtv. Toda iz trpljenja bodo rasli in se krepili. Vsem našim naročnikom priporočamo, da mladi, zavedni in borbeni slovenski rod na Koroškem moralno in tvorno podpro.

Ž E T E V

Na drugem mestu objavljamo ponatis članka iz SIJA SLOVENSKE SVOBODE in zagotavljamo njegovega urednika, da se ni politika KLICA TRIGLAVA v ničemer spremenila in da se mislimo še naprej držati pravil civi-liziranega pisanja; pač pa zelo dvomimo, da bi bil SIJev urednik poklican in še manj upravičen dajati nam lekcije, ker je on sam prvi prelomil ta pravila in ne samo klevetal svoje nasprotnike ampak celo vede objavljaj netočne vesti in na njih osnovi potem delal zaključke.

Ker g. Jurčec ni predložil nikakega dokaza za svo-je trditve, smatramo očitke KLICU TRIGLAVA, da je gla-silo jugounitaristov, ali pa insinuacijo, da je Prezljeva skupina izdala Angležem slovenske domobrance, odn. da je pok. Glušič odgovoren za Peterlin-Križovo vrnitev iz Dachaua v domovino, in da se je šel dr. Žebot pogajat v Ljubljano z gospodarji UDB (vse to v omenjenem članku) - umazane klevete, ki narekujejo, da je treba odslej jemati vsako Jurčecovo pisanje v časopisju ali knjigah z vso rezervo. To tudi obenem zgovorno dokazuje, za kaj je v veliki meri šlo, ko je prišlo do svoječasne krize v Slovenski kulturni akciji.

Nam je žal, če je tako prišlo do osebnega spora s SIJevim urednikom, ki smo ga svoje dni vsaj indirektno branili in doslej brezplačno prilagali izvode SIJa, kot tudi že dolgo prej izvode GLASU SKA KLICU TRIGLAVA za na-ročnike v Angliji, pa čeprav je v teh istih izvodih SIJ kritiziral naše pisanje in celo navajal neresnične podatke. Svoje naročnike smo vedno visoko cenili in se zanesli, da bodo sami znali presoditi, kaj je res in kaj ni.

Kar je g. Jurčec sejal, to zdaj žanje.

UREDNIŠTVO.

S hvaležnostjo se spominjamo Janeza Slemenška, ki je ne-davno umrl po dolgi bolezni v srednji Angliji. V prvih letih Klica Triglava je vodil njegovo tehniko, v težavnih razme-rah, ki so zahtevale nemalo žrtv in dela. Naj počiva v miru.

BOMBA ALI BIBLIJA

To everything turn, turn, turn,
these is a season, turn, turn, turn,
and a time for every purpose under heaven...

A time to be born, a time to die,
a time to plant, a time to reap,
a time to kill, a time to heal,
a time to laugh, a time to weep...

...besede so tipične za današnjo ameriško mladino, njihov avtor je Bob Dylan, najpopularnejši zvočni posnetek te pesmi pa so napravili "Ptiči" - The Byrds, vokalna skupina, ki svojo "nenavadnost" prikazuje tudi grafično...

Ko poslušam to pesem, pa je ne pojejo "Ptiči". Nedaleč pred menoj stoji skupina štirih mladostnikov s kitarami, dve dekleti, z dolgimi, prav za prav predolgimi, pšeničnimi lasmi - in dva fanta, eden z dolgimi lasmi in brado, drugi z običajno (ali morda neobičajno?) pričesko mladega Amerikanca. Vse okrog mene stoje dolgolasa dekleta in fantje, mladoporočenci z dojenčki v posebnem nahrbtniku ter nekaj ljudi z druge strani prepada med generacijami. Vsi, razen poslednjih morda, pojejo.

...a time for peace, I swear it's not too late... pesem odmeva po širokem, temačnem prostoru univerzitetne - kapele. Pred oltarjem delijo štirje duhovniki obhajilo. Asistirajo jim štiri dekleta, dolgolasa in kratkokrila - ena celo v kratkih hlačah... Nedeljska maša za univerzitetno mladino.

+

Morda ni vrenje, ki trenutno vzburja ameriško družbo nikjer tako očitno kot prav v Cerkvi. Poleg svojih čisto svojstvenih problemov, se je Cerkev znašla tudi v sredini meteža, ki je zajel mišljenje njenih pripadnikov, - tem bolj čim krajša so njihova leta in čim daljši so njihovi lasje.

How many times can a man turn his head, pretending he just doesn't see?... Druga melodija, isti pevci, ista tožba, isto iskanje nečesa, kar bi moralo biti, pa ni.

"Dve vrsti revolucionarjev hodita po ameriških cestah", mi pojasnjuje mlad študent z bogatim puhom okrog bledega obraza, "tisti z bombami v žepu in mi - z Biblijo." Kdo bo prevladal? Onsam ne ve. Ve pa, da mora nadaljevati s tem, kar je "njegovega", da hodi - bos sredi pozne jeseni - po ulicah in govori o - Jezusu.

...but if you take my hand, my son, all will be well when the day is done. Yes, if you take my hand, my son, all will be well when the day is done...

Izpred oltarja odhaja procesija: štirje ministranti

s križi, štiri kratkokrila dekleta in štirje duhovniki, ki glasno prepevajo z mladino:

The answer my friend, is blowing in the wind,
the answer is blowing in the wind...

+

Do neke mere je današnja starejša generacija sama kriva sedanjega nemira med ameriško mladino. (Prav za prav velja to za mladino kjerkoli, saj ta pojav nikakor ni omejen le na Združene države.) Bili so časi, ko je mladina v svoji radikalnosti sicer uvidela napake očetov in iskala poti mimo njih, vendar je kljub temu z nekim potrpljenjem čakala, da pride "a time to heal" - čas ozdravljenja. Toda ti časi so minili. Današnja generacija nima potrpljenja - življenje se prehitro odvija. Če ne bo ran, ne bo treba čakati na "čas ozdravljenja". Če je nekaj črno in drugo belo, je črno in belo za vse večne čase in v vsaki luči. Če ima človek na ustnah ljubezen, potem jo mora imeti tudi v srcu, ali pa mora - držati jezik za zobmi. In če se ga oče ali mati ob sobotah "nebereta" in postaneta otročja ali celo bedasta, zakaj bi si sin ali hči ne smela privoščiti cigareto marihuane? In če je v hiši prepir, v družini hlad, zakaj naj bi se otroci ne ogreli v ljubezni ali vsaj v tistem, kar se jim zdi, da je "ljubezen"?

Zdi se, da je glavna krivda tega razkola med generacijami v moralni in materialni depresiji, ki je zajela "starejšo generacijo" po drugi svetovni vojni. Ljudje, ki so štiri leta ali več zapravili po tujih poljih, džunglah in otokih, so hoteli zamujeno čimprej nadoknaditi. Z vso močjo so se vrgli v "podganjo tekmo" za materialnimi dobrinami, mimogrede so se oženili in zaplodili otroke, toda njihova glavna skrb je bila vselej nekje pred njimi: hiša z vrtom in okrasnim grmičjem, nov avtomobil, v dnevni sobi stereo, air conditioning po vsej hiši, mali traktor za košnjo trate okrog hiše, počitnice na Floridi - otroci pa so strmeli v televizijski sprejemnik - barvni, seveda. In ko so dorasli, so pustili, da so jim lasje zrastle preko ramen in potem so šli - za marihuano, hašišem, LSD, v greh in - zločin...

+

... "sam še ne vem, kdo sem in kaj sem. Dali ste mi ime in številko in me zaprli v celico. Sem pa to, kar hočete vi, in kar vi hočete, je sadistični zločinec, ker ste to vi sami!... Ti otroci, ki gredo z noži nad vas: to so vaši otroci. Vi ste jih tega naučili, ne jaz! Jaz sem jim samo hotel pomagati na noge... to so bili otroci, ki ste jih vi zavrgli, ljudje ob cestnih jarkih, ki so jih starši nagnali ali pa niso hoteli v javna zavetišča. Potem sem jih srečal jaz, jih pripeljal na svoje smetišče in jim dejal, da je v ljubezni vse dovoljeno. - Vi pa ste jim dali samo svoje slabe strani, vaša razočaranja in nič dobrega. Morali bi se

ozreti nanje, na svoje otroke in jim slediti in jih poslušati. Pesem in glazba vam govori vsak dan, a vi ste gluhi, slepi in neumni in ne prenehate s tem, kar počenjate... Jaz pa sem jedel iz vaših kant za smeti, da me ne bi spet zaprli in nosil vaše ponošene obleke. Vse kar sem mogel, sem storil, da bi se znašel v vašem svetu in zdaj me hočete zaradi tega - ubiti. Pa vas pogledam in vidim, kako brez-pomembni ste in pravim samemu sebi: Ti me bodo ubili? Kdaj že ste me ubili? Jaz sem vse svoje življenje mrtev. Živim v grobu, ki ste mi ga vi skupali. Sedem let sem sedel za sedemintrideset dolarjev in dvanajst let zato, ker nisem imel - staršev. Zato živim v svojem svetu, v katerem sem kralj, četudi je ta svet - smetišče. - Nekoč sem strmel skozi okno in v slike v tednikih in magazinih, pa sem si želel, da bi šel še jaz na ples in zabavo, kamor ste odhajali vi - in vendar sem neskočno srečen, bratje in sestre, da sem to, kar sem... - Charles Manson, zblazneli(?) hippy, namišljeni Jezus Kristus izgubljenih duš na njegovem "smetišču", obtožen masovnega umora igralka Sharon Tate in njene družbe, v svoji strahotni apologiji pred sodiščem ljudi iz "onega sveta". Amerika, družba, človeštvo, se mora zamisliti ob taki strahotni, blazni, izpovedi. Kje so vzroki za mesarsko klanje v Hollywoodu, za blazno dejanje ženske, ki je iz svoje sosede izrezala živega otroka, za očeta, ki je ubil hčer, ker je rodila nezakonskega otroka, za moža, ki je ljubic na "ljubo", pobil vso svojo družino..?

II

Eden prvih vtisov, ki jih je dobil človek pred dvajsetimi leti ob prihodu v Združene države, je bila popolna nezainteresiranost ameriške mladine za politična vprašanja. Voja je minila, to je bilo samo po sebi dobro, čeprav so mnogi izmed njih izgubili očete ali brate, življenje pa je šlo naprej in hišne zabave, baseball in nogomet so povsem zadovoljili potrebo ameriške mladine po kakršnemkoli izživljanju. - Potem se je od nekod prikrdla neka čudna glazba - rock. S svojim vsiljivim ritmom je nadlegovala one, ki jim je bil Glenn Miller najvišji svečenik zabavne glazbe, obenem pa je vse bolj in bolj osvajala mladino. Starejša generacija je odklanjala rock glazbo sprva izključno zaradi njene kričavosti, dokler se ni nenadoma zavedla, da resničen pomen ali, če hočete, nevarnost tega pojava ni ne v hrupnem ritmu ne v neki nenavadni melodiki, temveč v - besedah. Danes je težko reči, v koliko so bile te "besede" vnešene v rock glazbo z nekimi postranskimi nameni in v koliko so resničen izraz piščeve miselnosti. Gotovo je, da so se krog, ki jim je ameriški sistem življenja trn v peti, prav hitro zavedli mogočnega orožja, ki ga je med ameriško mladino mogoče uporabiti s pomočjo glazbe. Zato je danes, ko je ameriški rock (pa tudi drugod po svetu) postal stalni pojav družbenega življenja, mogoče trditi brez pridržka, da se je v rock glazbo odnosno v njeno besedilo vselila tudi levičarska, ali še bolje, anarhistična ljulka. Odpor, ki ga je ta nova generacija tako nenadoma pričela demonstrirati proti starejši in njenemu ustaljenemu načinu življenja, pa je šel še naprej ter dobil novega izraza še v eksotičnem ali kar naravnost ca-

pinskem oblačenju, temu sledeči nerazločnosti v ženskem in moškem oblačenju in slednjič v najtragičnejši obliki - v uživanju mamil. Sledile so nasilne (:) demonstracije proti "nasilju" v Vietnamu, nasilna (:) dejanja, ki naj bi prinesla "mir", krvavi spopad v Chicagu, masovno ljubljenje v Woodstocku in protestno "plavanje nagih" pred samo Belo hišo.

V ameriško idilično, pastoralno, povojno sceno so zadoneli rezki alarmni zvonci. Ob prebujenju je nenadoma zija prepad med dvema generacijama... starši so naenkrat utovili, da so tujci svojim lastnim otrokom... krščanski ljudje so se zgrozili ob obscenem govorjenju svojih otrok... ugledne družine so jih morale reševati iz policijskih zaporov zaradi posesti ali uživanja mamil... cele karavane bledih očetov in objokanih mater so po hipijevskih centrih New Yorka in San Francisca, iskale svoje pobegle hčere in sinove... vsaka družina z najstniki - brez izjeme, se je nenadoma zavedla, da jih dnevno pošilja v levji brlog in gadje gnezdo in da nima prav nikakega poročstva, da se bodo še vrnili bistrega čela in jasnih oči. Ameriko je zajela revolucija. Amerika je v revoluciji. Ostane samo še vprašanje: bomba ali biblija.

Starejša generacija, s "sistemom" na čelu, se je znašla v položaju tropa razburjenih kokoši, ki slutijo v svojem kurniku dihurja, pa ne vedo ne točno, kje je, če je, ne kdo bo njegova prva žrtev. Iz tega križkražnega iskanja in beganja je mogoče razbrati glasove, ki kličejo po grmadah, na katerih naj bi zgrmeli vsi, ki rušijo sedanji sistem, glasove, ki pozivajo na popolno kapitulacijo, pa tudi neko vztrajno prepričevanje, da je treba to uporno, pobeglo mladino doseči, ji priznati upravičenost v mnogokateri pritožbi, mirno in odločno zavrniti neresnične, pretirane ali prišepetane zahteve ter ji dokazati, da ima ameriški sistem vgrajen avtomatski mehanizem za prilagoditev družbe vsem obstoječim razmeram. Bomba ali biblija. Ameriška družba stoji na usodnem razpotju. Ne, ker bi tolikšna večina zahtevala bombo, temveč ker zunanji faktorji dajejo teh zahtevi absolutne manjšine tako kritičen pomen.

+

... we are but a moment's sunlight
fading on the grass...

Nepotrpežljivost mladine pa je danes verjetno njen najhujši sovražnik in v resnici največja nevarnost za današnjo ameriško družbo. Ali bodo bosonogi zagovorniki Biblije našli dovolj vztrajnosti, da še vnaprej hodijo med svojimi brati in sestrami z biblijo v žepu in Jezusom na ustnih, ali pa bodo klonili pod radikalnimi gesli, obljubljačimi "instant paradise" ter s tem izrgali starejši generaciji edino šanso, ki jo ima, da spet najde svoje izgubljene otroke ter jih vrne v resničnost starodavnih - ameriških sanj?

... the answer my friend, is blowing in the wind,
the answer is blowing in the wind...

D. K.

ŠE ENKRAT O DIALOGU

Dobil sem v oceno "POGLAVJE O DIALOGU", majhno brošuro Založbe SIJ v Buenos Airesu, v kateri so prispevali članke Božidar Fink ("Dialog med nami"), Alojzij Geržinič ("Dialog z našimi komunisti") in Hans Urs von Balthasar ("Kadar se sol poneumi"). Ta poslednji je ponatis iz von Balthaserjeve knjige, ki ga je prevedel Franc Dolinar, in ki ponazarja namišljeni pogovor med kristjanom in "dobro mislečim" komunističnim komisarjem.

Ker na brošuri ni točnega datuma izida, ne vem, ali je izšla pred ali po uvodniku, ki ga je SIJ objavil 31. avgusta letos pod naslovom "Ne sodite..." V tem uvodniku je na začetku rečeno: "Nedavno je bilo nekje izrečeno mnenje, da 'Sij' v skupnosti dialogira s tem, da postavlja vprašanja in čaka na odgovore... Odgovora na naša vprašanja pa pogostokrat zaman čakamo. Namesto stvarnega pojasnila ali zavrnitve naših navedb smo včasih deležni vzvišenega ignoriranja in nekulturne grobosti. Nekateri pa mislijo, da nam smejo očitati pomanjkanje ljubezni."

Temu se ni čutiti, kajti dialog je ena stvar, daja ti lekcije v stilu Jurčevega SIJa pa druga stvar. Nad "nekulturno grobostjo" se je težko zgražati onemu, ki sam bolj kulturnega dialoga ne pozna. Prav zadnje čase, in zlasti po objavi izjave "Za zavarovanje slovenske suverenosti", za katero se je zavzel tudi KLIC TRIGLAVA, smo bili prav mi v krogu KT predmet take grobosti in nekulturnega dialogiranja. Kar se pa odgovora na vprašanja tiče, jih je nemogoče dati, ako so zasnovane na polresnicah, t. j. ako se najprej dejstva postavi na glavo in potem iz njih nastavi vprašanje. Kako naj človek odgovarja na nekaj, kar sploh rekel ni? Tak "dialog" poznamo samo z okorelimi komunisti in strankarji. Po drugi strani je tudi res, da je odvisna linija SIJa od tega, kdo piše njegove uvodnike. Medtem ko se je recimo njegov urednik z rogovi zaletel v "Žebotovo" izjavo in sploh v vsak dialog o Jugoslaviji, Božidar Fink v številki od 4. novembra pod naslovom "Slovenska suverenost in jugoslovanski okvir" stvarno in akademsko razpravlja o tem vprašanju. Tak dialog - ako ga g. Jurčec želi - tudi mi sprejemamo, medtem ko bo njegov stil dialoga - ako bo pri njem vztrajal - deležen "vzvišenega ignoriranja". Pred nami je tega SIJ-vega tretmana bila deležna Slovenska kulturna akcija.

EDINO MOŽNA OPOZICIJA

Sedaj pa k brošuri "Poglavje o dialogu".

Božidar Fink ugotavlja, da metode vlade zavisijo v mnogočem od človeka, ki nosi oblast. Toda danes, pravi Fink, so tudi institucije tiste, od katerih zavisí spoštovanje osebnosti državljanov. "V zakonodajni funkciji najdemo vedno širše diskusijske priprave v parlamentih, časopisnih polemikah, ponekod tudi v javnih širokih obravnavah. Ob proglaševanju se daje vedno večji pomen utemeljevanja zakona, kar mu daje poleg zunanje obvezne moči, utrjene s sankcijo po pristojni

oblasti, tudi notranjo veljavo pametne, pravične, koristne norme za splošno blaginjo. Tako danes demokracija ni več samo v izvolitvi oblastnikov, ampak pomeni splošno ozračje svobode in sodelovanja pri javnih stvareh," pravi Fink. Kar se naše - emigrantske - skupnosti tiče, je pomen utemeljevanja še večji, ker je vsa vezanost dogovornega značaja, ni prisilnosti ne zunanjih sankcij. Ob današnjem razvojnem stanju je torej dialog v vseh področjih naravna nujnost. Kar pa je naravno nujno, je moralno obvezno.

Potem pa Fink, po mojem mišljenju, napravi napako, ko ugotavlja: "Smo prva množična politična emigracija v zgodovini slovenskega naroda in predstavljamo edino možno institucionalizirano opozicijo proti neredu v domovini, pa se premalo zavedamo te časti." Napako zato, ker nismo niti edino možna niti institucionalizirana opozicija proti neredu v domovini, a še manj "edino možna institucionalizirana" opozicija.

Iz tega potem razvija Fink svoje misli, kako izgleda položaj v emigraciji, kako je priznanje in sprejem naših emigrantskih institucij prostovoljen in vezanost nanje pogodbeni; kako včasih naše institucije preveč vezemo na osebe - kar je v določeni meri neogibno, ker v mnogih primerih sloni naše javno življenje na ramah maloštevilnih posameznikov - in kako tako stanje za odprt razgovor ni vedno ugodno. Pri tem Fink udari žebelj na glavo: "Dalje se pri nas rada goji partikularna skupinska zavest. Po tradiciji smo radi organizirani v sebi bližnjih skupinah; za višje povezovanje nimamo dovolj smisla... Tudi v institucijah samih morda odkrivamo pomanjkljivosti in napake, ki lahko škodijo njihovi pomembnosti. Partikularni skupinski zavesti odgovarja na drugi strani težnja k voditeljstvu in centralizmu, ki ne druží, kot se pričakuje, ampak v resnici po reakciji pobuja sredobežne sile, torej razbija. Voditeljske težnje bi povsod morale nadomestiti načelo službe skupnosti in nje-nemu poslanstvu." In postavlja vprašanje: "Ali ne bi morda potrebovali širšega foruma za splošen neposreden dialog med vsemi pojavi našega javnega življenja?... V taki družbi, v kateri razpravlja, odloča in izvršuje samo centralni odbor ali vodstvo, ni pravega dialoga. Čim več ljudi je v odgovorni aktivnosti, toliko manj smo masa, bolj živi so človeški odnosi, bolj smo res skupnost. Celotno razcep-ljanje ustanov na več istonamembnih ni samo ni nujno zlo: konec je prej morda nemogočih odnosov med frakcijami, omogočena je zdaj zdrava tekma in dana je možnost za pogajanja, pakte in sodelovanje. Duh dialoga torej ni v enotnosti, uniformiranosti, ampak se lepše

uveljavlja v manj togi, pluralistični družbi, v kateri tudi vzcvete zdrav duh edinosti." In zaključuje: "Borbenost v pravem duhu tedaj ni samo dopustna, ampak je včasih nujna zahteva. Ne terjajmo torej, da se ustavi vsaka polemika med nami, kadar gre za odločilna vprašanja. Duh dialoga tega od nas ne zahteva."

Z OGNJEM IN MEČEM?

Alojzij Geržinič se v "Dialogu z našimi komunisti" bavi z dialogom med katoliškim in marksističnim naukom in navaja mnenje italijanskega jezuita Giuseppe de Rose v LA CIVILTÀ CATTOLICA 1.1964 in 1.1965, ki je prišel do zaključka, da 1) s komunisti dialog ni mogoč; 2) v izjemnih okoliščinah bi morda dala kakšen sad diskusija o teoretičnih podlagah obeh nasprotnih si nauk; in 3) možen je osebni dialog; kak posamezen, nenadzorovan komunist je gotovo sposoben iskrenosti, zanimanja za tuje (po navadi: za svoje nekdanje) nazore, za primerjanje itd.

Iz tega Geržinič potegne svoje zaključke: "Prvo načelo, od katerega se je dokopal zahodni svet po svojih najbolj prodornih mislecih - s komunisti dialog ni mogoč -, je tudi naše. Drugo - izjemno možnost diskusije o teoretičnih vprašanjih - odklanjamo. Mi kot idejno-politična emigracija smo v neprekinjenem boju s komunističnim režimom... Tretje načelo - možnost osebnega dialoga - priznavamo, ker katoličani ne izvzemamo od ljubezni nikogar in nikogar ne sovražimo." Dialog s posameznim komunistom, pravi Geržinič, je torej ob izpolnjenih pogojih mogoč in dopusten. Seveda si je za nas priložnost zanj mogoče misliti samo kot izredno redko: ko bi tu srečal znanca. Če je ta znanec uradni predstavnik režima, je razgovor z njim zelo dvorezen: naši ljudje in tukajšnje oblasti mu lahko pripišejo namen sodelovanja; propagandno ga lahko izkoristijo in zmaličijo tudi komunisti. Negativne posledice bi bile večje kot pozitivne. Podobno dvomljiv je dialog s kakim rdečim posameznikom doma po dopisovanju; to lahko škoduje dopisniku ali celi naši skupnosti. Odločno zavrniti je osebni dialog, če ga izvedeš z obiskom Slovenije... Pač pa so za ta dialog, po Geržiničevem mnenju, poklicani vsi nekomunisti doma - skoro ves naš narod v domovini -, ali vsaj tisti med njimi, ki žive življenje milosti. Mi jim lahko pomagamo s svojo načelnostjo, delavnostjo, stvaritvami, tiskom in z nadnaravnimi sredstvi. Moli za nesrečne zaslepljene, polagaj zanje pred Boga žrtve; s tem boš mnogo več storil za verne in neverne brate v Sloveniji kot bi lahko s svojo zgovornostjo...

To, da je nekaj Slovencev komunistov, je razlog bolečine, ne pa nagib za kakšno skupno delo, npr. za grajenje slovenske države, pravi Geržinič. Prazno je, če nekateri postavljajo neke pogoje, ki naj bi jih komunisti izpolnili, če naj z njimi začnemo dialog. Posebno se ponavlja pogoj: naj dajo čast grobovom naših žrtev in priznajo svoje zločine. "Nesmisel!" ugotavlja Geržinič. "To naj napravijo pred sodiščem, če jih bo usoda kdaj gnala predenj. Nas to ne zaniža, za naš boj je to brez pomena. Podoben je pogoj: dokler naše emigracije ne priznajo, ali kateri koli drugi 'dokler'. Naša odklonitev velja za zmerom in brezpogojno.

Kakšen pomen v našem boju naj ima tale izjava: 'Z veseljem ugotavljamo vsako, še tako malo popuščanje v zatiranju svoboščin... in želimo vsem naporom za rešitev gospodarstva popoln uspeh?' (Proglas NO za Slovenijo k narodnemu prazniku in dnevu slovenske zastave 29. okt. 1966.)

V povzetku svoje razprave Geržinič zaključuje: "Bistvena naloga v poslanstvu naše emigracije je boj s komunizmom na vseh področjih. Vemo namreč, da je komunizem najhujše zlo za vero, moralo, kulturo, družbeno in zasebno življenje. Naš cilj je svobodna Slovenija brez organiziranega komunizma."

K temu bi pripomnil troje:

1. Geržiničeva teorija boja proti komunizmu je zasnovana na zastareli liniji ideoloških križarskih vojn in odnosa katolištvo-komunizem. Slovenci se danes še bolj kot včeraj diferenciramo neglede na to, ali smo bili formalno krščeni v katoliški Cerkvi. Od krika, ki je enačil liberalne in socialiste s komunisti ter krščanske socialiste s "sopotniki", smo v Sloveniji napredovali dosti dlje kot si misli g. Geržinič v daljnji Argentini. Enačiti opozicijo komunističnemu režimu z vernostjo in katolištvom je docela v skladu s krikom "vera je v nevarnosti", toda pretekle izkušnje so Slovence izučile, da so premnogi goreči katoličani tlačili v isti "brezverski" in zato "neslovenski" koš vse, ki so drugače mislili, z enim samim namenom - da vzpostavijo svojo lastno politično dominacijo. Predvojna in medvojna namerna dosledna kampanja proti vsem, ki niso bili "katoličani" v političnem smislu, je imela cilj, da diskreditira vse ostale idejno drugače orientirane Slovence. Trditev, da je lahko samo dober katoličan tudi dober Slovenec, ali pa da je vsak liberal že jugoslovanski unitarist in "brezverec", je gonila vodo na komunistični mlin - in ga še. Tu je treba postaviti vprašanje: Ali ni mar tako stališče našega predvojnega slovenstva bilo dejansko začetek uspeha slovenske revolucije?

2. Frontalen antikomunističen boj povzroča ravno obratno reakcijo od one, ki si jo doma Slovenci želijo. To Geržiniču v varni emigraciji očitno ni jasno, ker nima neposrednega opravka z režimom. Sam trdi, da so za dialog poklicani vsi nekomunisti doma - "skoro ves naš narod v domovini", - daje pa docela zgrešen nasvet, kako naj tem nekomunistom pri tem pomagamo. Nekomunistom doma - a predvsem generacijam iz leta 1935 (otroci, rojeni takrat, so bili stari samo deset let ob koncu vojne) - naša "načelnost", takšna, kakršna je bila pred vojno, ne samo da nič ne pomeni, ampak jo smatrajo za naravnost škodljivo za bodočnost slovenskega naroda. Zato oni poziv Narodnega odbora ni tako neumen, kot se to zdi Geržiniču.

3. "Naš cilj je svobodna Slovenija brez organiziranega komunizma." Tudi pred vojno nismo imeli "organiziranega" komunizma, ki bi sodeloval pri volitvah. Zato smo pa imeli zelo veliko organiziranega podtalnega dela, ki ga je človek zaznaval prav na vseh področjih - od kulturnih revij do skavtov in Samopomoči. Lahko si predstavljam, kako bi ljudje doma debelo pogledali - in samo nekateri s škodoželjnim nasmehom - dekret, podpisan od g. Geržiniča na dan "osvoboditve" Slovenije: "Od danes naprej je Zveza komunistov ★

MERE PRI Klicu TRIGLAVA

"Sij slovenske svobode se je pri svojih omembah londonskega Klica Triglava, glasila skupine slovenskih jugonitaristov, sestavljene iz bivših ljotičevcev, nagodetovcev in četnikov, vedno držal publicistične in polemične sposobnosti ter neosebnosti, čeprav smo imeli njegova osnovna stališča za slovenstvu in slovenskim vrhovnim narodnim ciljem škodljiva. Takšno ravnanje nam je narekovalo dejstvo, da se je teh pravil civiliziranega pisanja držal tudi KT. V dobro smo mu šteli še, da je na svojih straneh dajal prostora tudi zasebnim mnenjem, različnim od temeljne linije svojih gospodarjev, in tako vzdrževal vsaj videz demokratičnosti, čeprav pogosto le za to, da je lahko načenjal debato za udarjanje po drugače mislečih Slovencih.

Kakor kaže, je zdaj to načelo, ki je KT delalo branja vreden tudi za politične nasprotnike, pokopano, odkar se je ta list po kdove čigavi volji sprevrgel v pomožno glasilo otročjih utvar in sumljivih mešetarij dr. Cirila Žebota, čigar samo ime je Klicu Triglava bilo še pred nedavnim skoraj nezapisljivo.

Uredništvo KT je v letošnji avgustovski številki priobčilo, podpisalo in s tem sprejelo odgovornost za sestavek "Dvojna mera". Šlo naj bi za netočen, površen in polironičen povzetek dokumentacije o slovenskih sokrivdi za tragedijo domobranstva, objavljene v Siju 30. junija 1970. KT je med dejstva iz naših dokazil vrnil škodoželjno pripombo, da so pri zaveznikih 'isti tretman' kakor domobranci 'uživali oddelki gen. Prezlja in gen. Damjanovića na splošno v Italiji, pa vendar niso bili vrnjeni...'

S tem je Klic Triglava sprožil za nekatere svoje somišljenike lahko zelo kočljivo in nevarno vprašanje, kdo vse bi še lahko bil od Slovencev in Srbov soodgovoren za krvavo usodo domobranstva, kakor tudi, kdo bi utegnil biti soodgovoren za nasilno odvlečenje nekaterih antinacističnih in antikomunističnih, a nejugoslovenskih Slovencev, izpod ameriške oblasti v Dachau nazaj v Ljubljano in v smrt (v prvi vrsti polkovnika Peterlina in majorja Križa).

Toda 'Dvojni meri' v Klicu Triglava ni šlo za ta nehoteni spodrsilaj, kakor nam za zdaj še ne gre za razvozljaj-

vanje te temne, jugoslovensko zaudarjajoče uganke.

Uredništvo KT je svoj namen razodelo z zadnjim odstavkom omenjenega sestavka, ki pravi:

'Strinjamo se s SIJEM o umazani vlogi dr. Žitka (pri usodi od Angležev oproščenega in izpuščenega generala Rupnika, op. pis.), toda ne znamo si razložiti, kako bo sedaj Sijev urednik opravičil objavo prvega osnutka poslednje izjave 'Za zavarovanje slovenske suverenosti', o kateri je bil zaupno obveščen, pa ga je objavil in s tem brez dvoma storil posebno uslugo slovenski UDB. Hudobni jeziki sklepajo, da utegne tudi on slediti dr. Žitku. Uredništvo.'

Hudobna jezika te vrste sta med svobodnimi Slovenci doslej samo dva: jezik dr. C. Žebota v pismu uredniku Sija 4. julija 1970, katerega kopijo so dobili tudi 'vsi pobudniki in začetni podpisniki slovenske izjave 1970' in na katero je urednik odgovoril v listu 31. avgusta letos. Drugi je jezik uredništva Klica Triglava, ki Rudo Jurčeca, vodilnega pisatelja, političnega zgodovinarja in antikomunističnega publicista slovenske emigracije javno in podpisano sramoti z obrekovanjem o slugah UDB, samo zato, ker je Slovenec, kakršen je, in slovenski svobodni razumnik z lastno glavo, ki se ne mara ukloniti diktatu političnih vetrogoncev Žebotove, Sirčeve in raznih drugih vrst. Uredništvo Klica Triglava ta njegov pogum natolcuje kot 'udbaštvo', ni pa našlo besede obsodbe, ali vsaj očitka, za človeka, ki se je šel v Ljubljano pogajat prav z gospodarji UDB same.

To ni le dvojna mera, to ni nobena mera, temveč absolutna nemorala, ki slovensko politično pogovarjanje in polemiko meče na najnižji nivo. Nezavidljiva slava in daljnoročna usluga komu, če ne UDB - od uredništva Klica Triglava?

K. T. J. "

(Na gornji članek komentiramo v uvodniku. Ur.)

IZVRŠNI ODBOR SLOVENSKE PRAVDE ter UREDNIŠTVO in UPRAVA KLICA TRIGLAVA želijo vesele božične praznike in uspehov polno novo leto.

Pred zaključkom leta se urednik Klica Triglava iskreno zahvaljuje vsem stalnim sodelavcem, uvodničarjem, dopisnikom in naročnikom za njihovo sodelovanje.

MARTIN FIERRO

Zagotovo najboljša kulturna publikacija povojne slovenske emigracije in verjetno tudi najboljše za dolgo vrsto bodočih let. Na tej največji in najbolj pomembni argentinski pesnitvi je dr. Tine Debeljak delal nad 20 let. Bogata in izvirna oprema in oblika dela čast ne samo emigraciji ampak vsemu slovenstvu. Cena vezanemu izvodu £5-17-0 preko urednika Klica Triglava.

* razpuščena in prepovedana. Kazen za... "Torej nazaj k predvojni kvazi-demokraciji in policijskim pendrekom. A rezultat? Po 25 letih Titovega režima "bratstva in enotnosti" se recimo hrvatski komunistični vodja Bakarić vprašuje: "Ali bomo znova doživeli leto 1941?" Zakaj? Zato, ker tega "bratstva" komunisti niso nikdar uresničili v praksi. Analogno, svobodna Slovenija ne bo dolgo "svobodna", ako bomo tudi mi ostali na starih ideološko-političnih pozicijah. Prepričan pa sem, da se to ne bo zgodilo, ker so izkušnje ljudi doma pokazale, da so bile dosedanje osnove političnega izživljanja pri nas zgrešene - za kar je naš narod drago plačal. Gržiničev članek je nedvomno v opreki s Finkovimi izvajanjmi.

Kaj pa 'omejena suverenost'?

NI MOČ ZANIKATI podpisnikom "Obvestila rojakom doma in po svetu" (KT 374) najboljšega namena, da so v skrbah za bodočnost slovenskega naroda. Gotovo so se odločili za "julijsko izjavo" z ozirom na vedno bolj zapletene razmere v Jugoslaviji in na možnost sprememb, dasi bodo te verjetno le na slabše, na žalost, ne na boljše. Pri tem ni niti najbolj važno, ali so podpisniki imeli v mislih bodočo samostojno slovensko državo ali pa konfederativni okvir Jugoslavije.

V skrbah so "za zavarovanje slovenske suverenosti" in prav ta je v danih razmerah kar najbolj problematična. Ne samo za Slovence temveč za vse narode Jugoslavije in sploh za vse države vzhodno od črte Trst-Szczecin. Njihova suverenost je močno omejena po znani doktrini Brežnjeva. Ustoda socialističnega (komunističnega) sistema v vseh teh državah je pod nadzorstvom Moskve, ki smatra, da je lahko varnost vsega sistema ohroščena, če je po njeni sodbi ogrožena v eni teh držav. Predvsem so socialistične pridobitve, kot jih Moskva pojmuje, najvišji izraz suverenosti. Proletarski internacionalizem ali pa ruski imperializem, je nad suverenostjo posameznih držav tega sistema. Posebni interesi socialističnih držav so podrejeni združenstvu (skupnosti). Zato tudi kitajski komunisti očitajo ruskim social-imperializem, to se pravi imperializem pod krinko socializma. To isto so levi disidenti (boljševiki) očitali voditeljem II. Internacionalne ob izbruhu prve svetovne vojne.

Hruščev je s to isto doktrino opravičil intervencijo na Madžarskem, Brežnjev jo je le posplošil. Sicer pa seže njena "genealogija" nazaj do Kominterne, ki je pričakovala, da se bo vsaka bodoča socialistična država kar priključila Sovjetski zvezi.

Madžari so se z orožjem v roki dvignili proti Rusom in domačim stalinistom, vzhodni Nemci v manjši meri še poprej, poljski Oktobar je veliko obetal, Čehi in Slovaki so hoteli ustvariti nekaj bolj podobnega socialni demokraciji v zahodni Evropi. Ali "socializem s človeškim obrazom" sploh more biti leninski? Vsi so bili strti po sovjetski okupaciji. Isto usodo lahko pričakuje vsak drugi narod ali država v vzhodni Evropi, če bi se skušala upirati Rusom.

Jugoslavija v tem oziru na žalost ni izjema, čeprav se šteje med neopredeljene države. Moskva jo je vedno smatrala za del vzhodnega sistema, ker je ideološko opredeljena. V času češkoslovaške krize Jugoslavija ni dobila tiste podpore neopredeljenih držav, zlasti Egipta in Indije, ki sta močno navezani na Moskvo, kot jo je pričakovala. Sicer pa je njihova tretja konferenca v Lusaki rohnela proti Ameriki, Češkoslovaško pa sploh omenila ni. To konferenco je pozdravil Kosygin, potem ko jo je prvi pozdravil Chou En-lai. V primeru krize z Moskvo na to družbo ni mogoče računati.

Zahodni svet se vedno bolj zaveda, da sta Jaltski in Potsdamski sporazum pomenila nič manj kot nov usodepolni "Westfalski mir". Kjerkoli so prišli na oblast novi gospodarji, tam ni bilo več ne samoodločbe naroda ne suverenosti ne parlamentarne demokracije, kot jo na zahodu pojmujejo; tam so zagospodarili nad svojimi podložniki tako ab-

solutno kot tega niso bili zmožni niti katoliški niti protestantski knezi pred več kot tri sto leti.

Res je, da se je Jugoslavija z besedo in dejanjem borila in se bori proti tej sovjetski doktrini, zlasti ko jo je še obsodila večina komunističnih partij po svetu. Organizirala je vsenarodno obrambo proti tej nevarnosti, ker je pač z zahoda nihče ne ogroža. Tudi bodoče državno predsedstvo naj služi temu namenu, da naj ne bi nihče izkoriščal težave prehodnega časa. Vendar pa nevarnost leži manj v kakršni direktni sovjetski intervenciji kot pa pri deset tisočih preživelih kominformistih, ki čakajo, da se povrne njihov čas; pa tudi pri nezadovoljnih komunistih, ki so proti gospodarski in socialni reformi in za povratek na staro, ki je dosti bližje sovjetskemu sistemu. Njihovo število stalno raste s težavami na področju narodnosti in gospodarstva. V Jugoslaviji je treba torej resno računati z močnimi pro-sovjetskimi elementi, ki jih ni bilo na Češkoslovaškem v poletju 1968.

Pred kratkim je izdal veleposlanik Djura Ninčič, svetovalec zunanjega ministra, pri Nijhoffu v Hagu zelo aktualno delo "The Problem of Sovereignty in the Charter and in the Practice of the United Nations", v katerem z vsemi argumenti klasičnega mednarodnega prava zagovarja suverenost vsake posamezne države. Za Ruse je vse to "abstraktno", ker oni zagovarjajo kolektivno suverenost socialističnih držav. To naj bi bila njihova uporabna dialektika v nasprotju z našim logičnim pojmovanjem.

Nekateri računajo, da Amerika ne bo dovolila prihoda Rusije na Jadransko morje. V tem oziru so bile zelo spodbudne besede predsednika Nixona v Beogradu, ko je čisto jasno odklonil sovjetsko doktrino o pravici vmešavanja v zadeve socialističnih držav. Sicer pa so Rusi že bili tam od leta 1945 do 1948. Vsaka intervencija z zahoda bi bila nasprotna novemu "Westfalskemu miru", kot je to pojasnil ameriški veleposlanik Bohlen, ki ga imajo za posebnega strokovnjaka za sovjetske zadeve. Po njem se Rusi držijo načela: "Kar je naše, je naše, in kar je vaše, o tem se lahko pogajamo."

Drugi pozabljajo, zlasti nekateri Hrvati, da je bila fifty-fifty razdelitev domena med Churchillom in Stalinom zamišljena le v političnem oziru, in da se je pozneje Moša Pijade hvalil, da so oni vzeli zase vseh sto odstotkov. V primeru državne krize je teritorialna integriteta Jugoslavije zagotovljena tudi po Sovjetski zvezi. Vse pomembne sile sveta so za njeno ohranitev. Kar se pa zlasti njenega sistema tiče, zveni lahko kontradiktorno, da je ravno Moskva njegov najmočnejši garant, kar so v sovjetskem

bloku že tolikokrat poudarjali.

Po dogodkih v vzhodni Evropi v letih 1953, 1956 in 1968 vlada marsikje na zahodu prepričanje, da tam ne more priti do večjih sprememb, dokler ne pride do takih sprememb v sami Rusiji. Vizija Andreja Amalrika, da bo do tega prišlo še v tej generaciji, ni realna. Res je, da se tudi v Rusiji dogajajo pomembne stvari, začetki ideološke osvoboditve, ki je pa zaenkrat zajela le tenko plast nekaterih vrhunskih znanstvenikov in umetnikov, ki nima s širokimi plastmi naroda še nobene zveze. Založba Posev v Frankfurtu na Maini, ustanova Aleksandra Herzena v Amsterdamu, pa tudi poljska Kultura, blizu Parizu, in drugi objavljajo in hranijo v tem oziru zelo zanimivo gradivo iz prve roke, naravnost iz same Rusije. Ta proces je sicer neizogiben, traja pa lahko več generacij, dokler bo bolj politično pomemben. Kot v prejšnjem stoletju pred pojavom ruskih socialistov, tako bo moralo tudi sedaj nastati novo gibanje osvoboditve naroda. Šele ko bo veliki ruski narod svoboden, kot je bil leta 1917 pred boljševiškim prevratom, bo prišel čas osvoboditve tudi za druge narode vzhodne Evrope. Komaj tedaj bo lahko tudi slovenski narod svobodno odločal o svoji suverenosti, o kateri zaenkrat lahko razpravljamo le teo retično.

(Dr. Ambrož predava na Foreign Law Departmentu newyorške univerze. Njegovo delo v dveh knjigah, *Realignment of World Power, the Russo-Chinese Schism Under the Impact of Mao Tse-tung's Last Revolution*, se pripravlja v založbi Robert Speller & Sons, Publishers Inc., 10 East 23rd St., New York, N.Y. 10010. - Ur.)

Od našega sodelavca:

MILJANIČEV ODPSTOP

Ob koncu novembra je odstopil kot podpredsednik zveznega izvršnega sveta Dr. Nikola Miljanič (gl. KT 378). Bivši podpredsednik je Hrvat, znan ekonomist. Napisal je knjigo "Denar in kredit v procesu družbene reprodukcije" in je bil guverner Narodne banke.

Po razpoložljivih poročilih je šlo za to, ali bo v okviru sedanjega stabilizacijskega programa dinar devalviran ali ne bo. To vprašanje je bilo potem postavljeno v okviru širšega problema: ali bodo prevladali tržni odnosi ali ne? Če ne, kako bodo urejeni gospodarski odnosi med republikami, ko jih ne bo več v vsem obsegu urejala zvezna vlada, ki ima namen odpovedati se velikemu delu svojih pristojnosti.

Devalvacija je kopriva, za katero bo prej ali slej treba vladi zagrabiti, ker ni več nobene zveze med cenami v Jugoslaviji in cenami po svetu, kar more voditi v plačilni deficit.

Toda kakor toliko stvari, devalvacija zadeva v odnos med razvitimi in nerazvitimi republikami. Če ima dinar previsoko ceno v tujih valutah, je uvoz poceni in prinaša dobiček, izvoz pa otežkočen. Izvažajo predvsem razvite republike, uvažajo vzhodne. Tako bi devalvacija otežkočila položaj nerazvitih in olajšala položaj razvitih.

Podpredsedništvo so ponudili drugemu hrvatskemu ekonomistu, Jakovu Siroteroviču, a je odklonil.

OBLAČNO PISARJENJE

Bolj ko prebiram pismo g. Fabiančiča (KT 377), manj ga razumem. Zato se bojim, da tudi ta moj odgovor ne bo rešil njegovih protislovij. Mimogrede rečeno: ugotavljam precejšnjo podobnost med kritiko g. Fabiančiča in onega pisca, ki je pogruntal, da dr. Sirca komunisti niso zato ustrelili, ker je bil član lože masonov in je pač ta intervenirala v njegovo korist.

Ko mi g. Fabiančič že očita odobravanje vseh postopkov zmagovalcev v letu 1945 in celo 'malikovanje zločina', bi ga rad opozoril, naj v bodoče resneje tehta svoje pripombe, kadar so prizadeta imena dvanajst tisočev, kajti jaz sam sem eden preživelih Vetrinjske tragedije. Mislim pa, da se g. Fabiančič zaveda, da delček za izvršitev te tragedije bremeni tudi naša ramena.

V svojem članku, nad katerem se zgraža g. Fabiančič, sem hotel opozoriti slovenske mlade komuniste na 'težko dediščino', ki jo prejema iz rok starih komunistov.

- "Res je, da ta nova garnitura ni neposredno kompromitirana, toda izvirni greh revolucionarjev v imenu Stalina je ostal še nepopravljen. Minimalni program za poravnavo krivic naj bi bil sledeč:

- a) žrtvam, ki so se upale upreti stalinističnemu nasilju, vrniti čast in jim dati dostojne grobove.
- b) rehabilitirati osebe, ki so bile krivično obsojene, ter jim v danih možnostih poravnati škodo.
- c) dati popolno amnestijo vsem onim, kjerkoli že bivajo, ki so se med vojno borili za idejo, nasprotno Stalinu.
- d) ukiniti prepoved za vso slovensko literaturo, ki izhaja v svetu ne glede na idejno opredelitev."

Če je g. Fabiančič res prebral ta moj program, se mi zdi njegov očitek docela protisloven. Pravtako ne vem, iz kake trte je izvil "mojo" trditev, da je on nasproten obstoju slovenskega naroda. Če že komu očita nestrpnost, potem sem res radoveden, kdo izmed naju se bolj odlikuje v tej čednosti.

Ni moja ambicija, drugim vsiljevati svoje nazore in dejavnost. Tudi mi ni še prišlo na misel, da bi komu kratil pravico do lastnega prepričanja. Po mili volji lahko vsakdo zastavlja v svobodnem in demokratičnem duhu svoja vprašanja. Ko pa ta prehajajo v obtožbe, sem pač dolžan in upravičen, zavrniti jih.

Rad bi vedel, kako je g. Fabiančič uskladi svoj očitek, da so kratilci obstoja slovenskega naroda dobrodošli gostje v mojem hotelu, z dejstvi kot slede:

1) da je sekretariat za notranje zadeve Slovenije še pred 10 leti prepovedal vsem slovenskim potovalnim uradom kakršnokoli sodelovanje z mojim prvotnim penzionom in je ta prepoved še danes veljavna.

2) da noben časopis, ki izhaja v Sloveniji, ne sme objaviti mojih hotelskih oglasov.

Če pa si kdaj kak predstavnik nasprotnega tabora dovolji, da obišče moj hotel, je vedno dobrodošel gost, vsak dialog pa koristna izmenjava mnenj, ki pomaga pri rušenju starih tabujev in iskanju novih sintez. Upamšda nisem ravnopolitičen neobogljeneček, in ker ne pripadam nobeni preživelih strank, tudi ne potrebujem posebnih mandatov

ali celo kakih dovoljenj za svoje pogovore.

V dolgoletnih izkušnjah, ob spreminjajočih se okoliščinah doma in po svetu, ob nenehnem zbiranju vesti, sem si ustvaril svoj politični koncept, ki ga smatram kot sodobnega in ki je po svoji zasnovi sličen gledanju številnih Slovencev v Evropi in drugod.

Gospod Fabiančič pomiluje moje popačeno mišljenje, ki odraža vpliv laškega okolja... Pri tem ga brzkone bodri lastna zavest, da nudi daljnja Argentina boljše in razvitejše temelje za sodobno opazovanje in tehtanje razmer doma in v Evropi.

Ni reš, da odklanjam a priori drugačna mišljenja. Evo mojega zagotovila: ne čakam samo to, kdaj bo g. Fabiančič v svojem pozitivnem in aktivnem zanimanju za slovenstvo začrtal konkreten predlog, kako si on zamišlja današnjo nalogo Slovencev v svetu v odnosu do domovine; njegovo gledanje bom tudi podprl, če bom ugotovil, da je pametnejše od mojega.

VINKO LEVSTIK.

Od našega sodelavca:

OD KJE JIM VENDAR DENAR?

Ljubljansko DELO je 24. novembra, torej neposredno pred državnim praznikom v Jugoslaviji, ki je letos padel na nedeljo 29. novembra in so avnojevsčino praznovali kar tri dni, objavilo velik oglas tržaške trgovinske zbornice, da bodo vse tržaške trgovine odprte v soboto 28. novembra ves dan, v nedeljo vse dopoldne in v ponedeljek spet ves dan. "Vse mesto bo kot edinstveno veliko tržišče, vse na vašo razpolago", kajti 'Trst bo prebivalcem Jugoslavije s svojo tradicionalno komercialno izkušnostjo, s tisočermi specializiranimi trgovinami in z vsemi raznovrstnimi izdelki, zadovoljil vsem zahtevam in potrebam turistov in nakupovalcev'.

In Italijani vedo, kaj so mogli pričakovati. Nekaj dni preje je isto DELO objavilo članek, v katerem je rečeno, da se "do deset tisoč Jugoslovancev vsak dan vrača z nakupov v Trstu" in da prevladuje v trgovskih krogih Trsta prepričanje, da ni boljšega kupca od Jugoslovancev. "Ne vem, če je kak turist, razen Jugoslovana, ki bi v enem samem dnevu potrošil toliko denarja", je izjavil tržaški trgovec.

Statistika pravi, da je na primer samo preko enega mejnega prehoda 'Krvavi potok' v prvih devetih mesecih letošnjega leta potovalo nad štiri milijone sedemsto tisoč ljudi. Samo nekaj sto tisoč ljudi je prekoračilo mejo z obmejnimi propustnicami (glasom Videmskega sporazuma) - vsi ostali so imeli potne liste.

Tržaški IL PICCOLO je nedavno objavil, da pride na dan povprečno v Trst okoli 2500 jugoslovanskih avtomobilov in da zapravijo Jugoslovani dnevno v Trstu sto milijonov lir. Medtem ko carinski predpisi za Italijane niso tako strogi, morajo Jugoslovani prijaviti mnogo-kaj, kar so nakupili. To seveda povzroča dolge kače in

je tako bilo svoje čase določeno, da potniki lahko plačajo carino pozneje glasom carinske prijave in kontrole. To pa ima seveda svoje slabe strani, čeprav je po drugi strani to bil edini način, da se more promet kolikortoliko hitro razvijati. Samo na Krvavem potoku dolgujejo jugoslovanski državljani - 40.000 od njih - več kot eno milijardo starih din na neplačani carini.

V posameznih republikah imajo republiške sklade za posojila študentom. Običajno je tako urejeno, da študenti ta posojila vrnejo pozneje, ko dobe službo. Zdaj so objavili, da je republiški sklad v Srbiji moral razposlati skoro 14.000 bivšim študentom opomine, in da ti dolgujejo približno dvajset milijonov dinarjev. Mnogi so zaposleni že po več let na dobro plačanih mestih, pa se sploh ne zmenijo za vrnitev posojila. Med njimi je bil celo predsednik okrožnega sodišča, za katerega je moral poravnati dolg njegov porok - delavec s približno 800 dinarji plače na mesec...

V Jugoslaviji se boje, da je podkupovanje prišlo do točke, ko je treba postati zaskrbljen - in ljudje zunaj Jugoslavije vedo po pripovedovanju obiskovalcev, da je podkupovanje, korupcija tako strašno razvita, da je običajno to edini način, da nekaj dosežeš od oblasti. Zato je statistika v tem pogledu gotovo zgrešena. Lani so npr. zaradi gospodarskega kriminala obsodili 30.000 ljudi, zaradi korupcije in prejemanja podkupnin pa samo 270 ljudi. Neki zagrebški tožilec je trdil, da na 100 primerov korupcije odkrijejo kvečjemu enega.

Podpredsednik zvezne skupščine Josip Djerdja je na svojem obisku v tovarni 'Djuro Djaković' zvedel, da to podjetje najema v sili posojila v bankah iz drugih republik in plačuje po 25 ali 30 odstotne obresti. Ko je podpredsednik skupščine hotel videti te oderuške pogodbe, mu jih niso hoteli pokazati, češ "banka je banka" - "podpredsednik je pa podpredsednik"...

V devetih mesecih letošnjega leta so kmetje v Jugoslaviji uvozili za 45 odstotkov več kmetijskih strojev kot lero prej. Najbolj se je dvignil uvoz motornih in priključnih kosilnic (6000 uvoženih), traktorjev (1000), obračalnikov sena (1176). Vrednost: 32 milijonov din.

Zeniški rudnik potrebuje 400 rudarjev, vendar mu jih ni mogel preskrbeti noben zaposlovalni zavod v republiki. Vprašujejo se, če ne bi morda kazalo vprašati za rudarje v - tujini?

Naš dopisnik navaja iz italijanskega vira tole informacijo:

Še bolj kot sam Tito, da Nixon obišče Jugoslavijo, so bili zainteresirani nelevičarski krogi italijanske vlade, ki dobro vedo, da bo Rusija z Jugoslavijo okupirala tudi Italijo, kjer postajajo komunisti vedno močnejši. Tako je prišlo do ureditve skupnega jugoslovansko-italijanskega odpora v primeru invazije. Seveda ima glavni dobiček od tega Tito, ker mu bo Amerika dala vso potrebno vojaško in ekonomsko pomoč. Spriči obstoječih političnih razmer v svetu mora zdaj Amerika za vsako ceno in politično ideologijo utrditi svoj blok odpora proti Rusiji.

S 'Tretjo Jugoslavijo' bomo nadaljevali v prih. številki. Ur.

KULTURA IN OMIKA

ZA EVROPSKO SLAVO

RTV Ljubljana je razpisala nagradni natečaj za izbor poevke, ki bo predstavljala jugoslovansko zabavno glazbo na natečaju Grand Prix Evrovizije 1971. Poleg navadnih pogojev sodelovanja je žiri tokrat postavil na prvo mesto zahtevo, naj bo značaj pesmi zabaven. Morda bo tako pesem žela kaj več uspeha. Sam nisem preveč navdušen za tako vrsto muzike, a je že res, da so bili jugoslovanski prispevki za evropski televizijski natečaj dosedaj prej žalostinke in recitacije kot pa pesmi.

SLOVENSKI BALET

V Ljubljani so proslavili zlati jubilej slovenskega baleta. Člani ljubljanskega in mariborskega baleta so pri kazali nekatera najbolj znana dela slovenskih baletnih ustvarjalcev, v prostorih opere pa so odprli razstavo zgodovine baleta na Slovenskem. 26. novembra so uprizorili baletni večer, ki ga je pripravil Serge Lifar iz Pariza.

KRIZA SLOVENSKIH KINOV

Lani so slovenski kinematografi izgubili približno mili jon obiskovalcev, od 35 kinematografskih podjetij v Sloveniji pa samo štiri poslujejo rentabilno. Kot enega izmed vzrokov za manjši obisk navajajo poleg že znanih, kot so konkurenca televizije in številna nerešena sistematska vprašanja, tudi zelo slabo tehnično opremljenost in neuodbornost v kinodvoranah.

SPREMEMBA V LJUBLJANSKI DRAMI

Svet Drame Slovenskega narodnega gledališča je formiral dramaturški kolegij, ki ga sestavljajo predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti Josip Vidmar, akademik dr. Bratko Kreft, pisatelj Jože Javoršek in dramaturg Janez Negro, vršilca dolžnosti ravnatelja Drame doslej.

KNJIŽNI TRG

Cankarjeva založba v Ljubljani je izdala drugo izdajo Pasternakovega Doktorja Živaga. V zbirki priročnih slovarjev pa je istotam izšel Srbskohrvatsko-slovenski in Slovensko-hrvatskosrbski slovar Janka Jurančiča. Kot vidite, je založba imenovala obe takozvani "varianti" jezika naših južnih bratov.

V pripravi je Turistični vodnik po Sloveniji v "podaljani" žepni obliki. Upajo, da ga bodo izdali tudi v nemškem, italijanskem, holandskem in srbskohrvatskem jeziku še pred prihodnjo turistično sezono. Malo me čudi izbira holandsčine, ker ni znano, da bi Nizozemci hodili tako vztrajno na počitnice v Slovenijo, razen seveda če gre za poskus, s takim priročnikom pritegniti holandske obiskovalce. Ali ne bi potem bolj kazalo izdati priročnik v angleščini, katere so vešči ne samo Holandci ampak tudi Skandinavci na sploh?

Državna založba Slovenije je izdala umetniško publikacijo 'Slovenski impresionisti'. S to knjigo so slovenski impresionisti prvič v celoti predstavljeni. Uvodno študijo je napisal akademik prof. France Stele, ki je tudi izbral slike za barvno reprodukcijo najpomembnejših del Riharda Jakopiča (26 slik), Matije Jame (21), Ivana Groharja (16) in Mateja Sternena (18 slik). Barvne reprodukcije so bile natisnjene v Milanu, zato se tudi ni čuditi izredno visoki ceni 300 din (v platno) odn. deset angleških funtov, vendar pa je treba priznati izredno kvaliteto reprodukcij.

ŠOLSKA EKSURZIJA

Beograjski prosvetni inšpektorji so ugotovili, da so profesorji dveh beograjskih šol za dva dni samovoljno prekinili pouk in šli - nakupovat v Trst. Profesorji neke srednje tehniške šole so ravnali bolj prebrisano: s sabo so vzeli tudi dijake. Tako jim inšpektorji izleta na 'Ponteroš' v Trstu niso mogli šteti za prekršek. Šole, ki so si privoščile nakupovalni izlet v Trst, bodo morale podaljšati šolsko leto za toliko dni, kolikor je trajal izlet.

GRAJSKI TURIZEM

Grad Statenberg, v katerem se zadnja leta srečujejo slovenski jezikoslovci, je prevzela neka mariborska veletrgovina. Grad, zidan v baročnem slogu, mislijo spremeniti v mikaven turistični center. Vpeljali bodo centralno kurjavo in druge moderne naprave. Okrog gradu, ki leži ob rečici Dravinji pod Halozami, je veletrgovina odkupila kakih 20 hektarjev gozda, ki ga bodo koristili lovci in turisti za šport in druga razvedrila.

NOVA METLA

Slovenska filharmonija jedobila novo vodstvo. Njen novi direktor je Marijan Božič, šef dirigent pa Oskar Danon.

POKOJNI

Umril je slikar Veno Pilon. Doma je bil iz Ajdovščine, precej časa pa je preživel v Franciji.

Dolgoletni predavatelj ruščine na ljubljanski univerzi, vse do svojega odhoda v Zadar leta 1959, dr. Nikolaj Preobraženski je umrl v starosti 77 let. Pred upokojitvijo je bil redni profesor za ruski jezik in rusko književnost na zadarski univerzi.

Umril je italijanski slavist Bruno Meriggi, star komaj 43 let. Med drugim je bil avtor knjige "Storia della letteratura slovena", ki jo je leta 1961 izdala milanska založba Nuova Accademia. Knjiga ni bila samo prva slovenska literarna zgodovina v italijansčini, ampak je bila ob izidu tudi edini tak priročnik na knjižnem trgu sploh. Letos je Meriggi izdal knjigo "Le letterature della Jugoslavia".

BEOGRAJSKA OPERA

Natečaj za novo poslopje Opere so razpisali v Beogradu. Opera, ki bo stala v Novem Beogradu, na prostoru starega sejmišča, bi imela dvoje dvoran, eno s 1400 sedeži in manjšo s 400 sedeži. Dograjena naj bi bila do 1977. leta.

SPECTATOR

Od meseca do meseca:

UKREPE, KI NAJ BI UKROTILI INFLACIJO IN POMAGALI

k stabilizaciji gospodarstva, so sprejemali ob hudem barrantanju in prerekanju. Zvezni izvršni svet je razpravljaj o teh ukrepih 14. in 16. novembra pozno v noč. Nato so sklenili, da bodo ukrepe potrdili na seji 20. novembra, ko bodo prisotni tudi predsedniki republiških vlad. Srbski izvršni svet je 17. novembra prehitel vse druge in ostro obsodil nekatere predloge, ki do takrat niso bili objavljeni. Skliceval se je na sklepe 1. konference ZKJ in nasprotoval predlogom, naj bi federacija še nadalje vzdrževala fond za kreditiranje izvoza opreme in ladij, podpirala turizem, zadržala nekatere neposredne davke in ne izplačala dolga Jugoslovanski investicijski banki. Zameril je tudi predlogom, naj bi naložili posebne dajatve zunanjetrgovskim organizacijam, velikim trgovskim podjetjem in bankam. Te predloge je ogorčeno primerjal s predlogi, da bi republike prevzele vse zvezne obveznosti glede investicij, da bi federacija prenehala s podporo poljedelstva in prometa in da bi plačala svoje obveznosti do vseh drugih bank.

Ukrepi, ki jih je zvezni izvršni svet sprejel 20. novembra, so se vsemu temu izognili. Znižali so zvezni prispevek od osebnega dohodka od 2,7% na 2%, kar bo pomenilo zmanjšanje okrog 600 milijonov dinarjev na leto. Sprejeli so zakonski predlog, da naj izločijo na posebne račune del dohodkov nekaterih davkov, ter podaljšali rok letošnje vezave proračunskih presežkov. Davčni dohodek naj bi se naslednje leto povečal le za 10,8%, kar bi bilo več, pa naj bi bilo izločeno kot posebna rezerva. Zvezni izvršni svet je tudi sklenil, da bo postopoma zmanjšal dinarski polog za uvoz.

Medtem je predsednik zveznega izvršnega sveta Mitja Ribičič 18. novembra v poslanskem klubu naznanil odstop podpredsednika ZIS Nikole Miljanića. Tistega dne je skupščina sicer zasedala, toda na sejah niso o odstopu niti črhnili. Šele 26. novembra je bilo objavljeno besedilo pisma predsedniku skupščine, v katerem je Miljanić razložil svoj odstop. "Razlog za odstop je v tem," piše Miljanić, "da se s predsednikom ZIS Mitjem Ribičičem ne strinjam glede vrstnega reda ukrepov, potrebnih za uresničitev programa stabilizacije." Miljanić je povedal, da se ne strinja z vrstnim redom, ki so ga sprejeli na sejah 14. in 16. novembra, "ki bo povzročil posledice takega značaja, za katere nisem pripravljen prevzeti odgovornosti kot človek, ki je vodil pripravo načrta programa stabilizacije." S tem stališčem je seznanil Ribičiča že na seji 14. novembra.

Hrvaški poslanci so na seji skupščine 26. novembra namigovali, da je bil vzrok Miljanićevega odstopa spor glede devalvacije dinarja.

TRI STOPNJE STABILIZACIJE

Predsednik vlade Mitja Ribičič je 26. novembra na skupni seji treh zborov zvezne skupščine govoril o stabilizacijskem programu. Ugotovil je že znane gospodarske

motnje: inflacijo, motnje v delitvi dohodka in povečan primanjkljaj plačilne bilance. Vse oblike porabe presegajo razpoložljivi družbeni proizvod, s čemer gre vstrec tudi inflacijsko naraščanje cen. "Poglavitno pa je, da... vse okoliščine... narekujejo, da sedanjih motenj ni mogoče odpraviti in zreducirati v meje tolerance, ne da bi napravili sistematični poseg po administrativni in ekonomski poti tako rekoč v vse odnose naše skupne ekonomske reprodukcije." Politično zasnovo vsedržavnega programa stabilizacije je sprejela prva konferenca ZKJ. "Vsi odgovorni politični dejavniki v državi" se strinjajo, da je treba stabilizacijski program uresničiti "z bistvenimi spremembami gospodarskega sistema, s katerimi je treba ustvariti možnosti, da bodo neposredni proizvajalci, združeno delo in znanje postali nosilci stabilnega družbenega razvoja v razmerah, ko postaja tržno gospodarstvo čedalje bolj odprto."

Ribičič je povedal, da je ZIS "zavrnil misel o devalvaciji kot glavnem in primarnem stabilizacijskem ukrepu." Gospodarstvo ne more zares ozdraveti, če ga ne razbremenimo in ne zmanjšamo investicijske, proračunske in druge porabe. Konkurenčna sposobnost se ne more trajneje spreminjati samo s spremembo v pariteti dinarja, "marveč s tem, da gospodarstvu ustvarimo materialne možnosti za enakopravno in aktivno vključevanje v svetovno delitev dela." Pogoj za stabilizacijo ni zastoj proizvodnje in zaposlenosti. "S tem bi samo akumulirali probleme, ki bi nas v naslednjem obdobju pripeljali do ponovne inflacije." Da bi se izognili neugodnim posledicam, je treba upostaviti izkušnje iz leta 1965. Rešitev pred zastojem je v povečanju izvoza.

Ribičič je razložil tri stopnje stabilizacije. V prvi stopnji je treba sprejeti takojšnje ukrepe, ki bi umirili porabo v deželi na področju investicij, proračuna, skladov, denarne politike in osebnih dohodkov, kakor tudi prve ukrepe, ki bodo razbremenili gospodarstvo. Pri tem morajo sodelovati tudi republike in občine in znižati svoje davke. V drugi stopnji bi pripravili sistematske ukrepe glede novih funkcij federacije, davčnega sistema, politike dohodka, deviznega in zunanjetrgovskega režima, razvoja nezadostno razvitih območij, denarne politike in cen, kar je mogoče storiti do konca februarja. V tretji stopnji bi sprejeli ukrepe razvojne gospodarske politike ter zasnovali srednjeročni plan do konca aprila.

Ribičič se je nato pritožil, da izvršni svet nima sam dovolj moči niti pravice, da bi sam nosil breme te akcije. Pomagati mu mora zvezna skupščina, delo je treba vskladiti z ustavno komisijo, ki pripravlja korenite spremembe, in vse republike morajo sodelovati in prevzeti odgovornost. Najvažnejše je določiti nove gospodarske funkcije federacije, ki morajo postati dejavnik gospodarske in politične stabilnosti družbe. Federacija naj omogoči le delovanje enotnega tržišča in izvajanje zunanjegospodarske politike v interesu vseh jugoslovanskih narodov. Po dogovoru z republikami bo zvezni proračun za 1. 1971 poskrbel za armado, delo organov federacije in skupne rezerve. Toda za armado naj se ustvari "takšni viri, ki bi neposredno zagotavljali dohodke za izdatke vojske".

Zvezni proračun se bo tako končno omejil na financiranje zmanjšane zvezne uprave, kar bo zneslo le 1 % letnega narodnega dohodka. Dohodki bodo pritekali neposredno le iz carine in morebiti dela davka na promet, sicer pa bodo republike prispevale svoje deleže. Predlogi o likvidiranju precejšnjega dela neproračunske bilance federacije bodo sledili v prihodnjih tednih.

Ribičič je tudi dejal, da je "nujno potrebna odločnejša politika dohodka in osebnih dohodkov", zavrnil pa je "splošne administrativne posege". Opirajoč se "na ekonomski interes, na zavest in disciplino naših delovnih ljudi" je predlagal, naj bi sindikati in družbenopolitične skupnosti pospešile sprejemanje "samoupravnih družbenih dogovorov" na tem polju. Ribičič je potolažil tuje partnerje, ki žele "dolgoročno in zares poslovno sodelovati", da se sedaj ne dogaja "nič takega, kar ne bi bilo znano v tržnem gospodarstvu". Razvoj napreduje "po poti nadaljnje liberalizacije odnosov s tujino". Odkrita in svobodna konfrontacija mnenj je temelj "bolj plodnega razcveta naše večnarodne skupnosti, pa najsi to priznajo ali ne vsi tisti, ki so tako za skrbljeni za nas," je dejal Ribičič.

VRAG IN KROKARJI

Tito je v Smederevu že 25. novembra odbil zamišelj, naj bi dinar že zdaj razvrednotili. "V devalvacijo se ne moremo zagnati kar tako z glavo naprej, temveč moramo sprejeti celo vrsto drugih ukrepov in se pripraviti, če nam bo kaj takega nekega dne potrebno. Mislim - tu pred vami govorim popolnoma odkrito - da bo do devalvacije moralo priti. Toda ko se bo to zgodilo, devalvacija ne bo imela negativnih posledic za širši krog naših državljanov, zlasti ne za delovne ljudi. Ko bodo namreč pripravljeni ukrepi uresničeni, bo to koristno za nas, zlasti glede izvoza." Zdaj pa bi devalvacija delovala pozitivno le nekaj mesecev. Sicer pa v mnogih državah devalvirajo in "neuradno se devalvira tudi dolar".

Tito, ki se je v Smederevu pogovarjal s predsedniki okoliških občin, je tudi povedal, da "smo zdaj kot dežela in država v zelo kočljivem položaju, vsak vrag zunaj nam skuša kaj škoditi, ravno zaradi ugleda, ki smo ga dosegli. Gre za to, da imamo precej zunanjih nasprotnikov, čeprav si še nismo čisto na jasnem, kdo vse je naš nasprotnik." Prijatelj zunaj je nešteto, nasprotniki pa "kovarijo, da bi od znotraj razbijali našo skupnost". Govore, da je Jugoslavija pred razsulom, da se njeno gospodarstvo maje in da je samoupravljanje doživelo polom, "kar je neznanska neumnost". Samoupravljanje je pokazalo svojo vrednost, kar bode v oči vse tiste, ki so proti samoupravljanju. Takšni so "na žalost predvsem tisti, ki bi se morali veseliti z nami" in bi morali pomagati. Težave imajo tudi v drugih državah, "toda o teh težavah tam ne govorijo in ne pišejo, temveč stvari zmeraj olepševajo."

Ni zadeve, ki je ne bi mogli rešiti z dogovorom, je dejal Tito, toda gospodarskih težav ne smejo odtrgati na nacionalno področje. Sovražniki prav na tem grade svoje načrte in skušajo zanetiti nacionalno razprtijo. Mnogi si brusijo zobe na Jugoslaviji, ker jim je napoti, toda Tito

je izrazil prepričanje, da bodo zdržali vse pritiske, če bodo reševali notranje probleme v duhu bratstva in enotnosti. Ob koncu govora je Tito še enkrat dejal, da se mnoge negativne stvari brez potrebe dramatizirajo. "Zato se tudi od zunaj vsi tisti krokari, ki imajo gole vratove in ostre kljune, obračajo proti Jugoslaviji, ker računajo na kak zalogaj. Vse njihovo govorčenje je bedasto. Mi smo močna država, katere narodnosti predstavljajo močno skupnost... Zdaj smo v obdobju, ko bo treba nekaj stvari popraviti, da bomo potem še hitreje krenili naprej," je rekel Tito.

TRDOGLAVI BOLGARI

V jugoslovanski delegaciji, ki je 9. - 10. novembra obiskala Sofijo, sta bila Veljko Vlahović in Krste Crvenkovski, oba člana izvršnega biroja predsedstva ZKJ. Crvenkovski je Makedonec. Vrnila sta se praznih rok, kot smo zadnjič poročali. Predstavniki zveznega sekretariata za zunanje zadeve je 12. novembra dejal: "V bolgarsko-jugoslovanskih odnosih po končanih pogovorih obeh delegacij v Sofiji ni novih momentov."

Tito je v dolgem zunanjepolitičnem govoru v zvezni skupščini 18. novembra omenil Bolgarijo z enim samim stavkom: "Odnosi s sosedi so še bolj napredovali, razen z ljudsko republiko Bolgarijo, s katero kljub našemu prizadevanju tega napredka žal nismo mogli doseči."

Jugoslovanski časopisi so potem pisali, da Bolgari vztrajajo pri svoji tezi, da so Makedonci Bolgari. Bolgarski zunanji minister Ivan Bašev je ob svojem obisku decembra 1969 prišel na dan z novo idejo: Bolgarija prizna, da je Makedonija del Jugoslavije, a ljudje v Makedoniji so vseeno Bolgari. Po izmenjavi pisem med bolgarskim partijskim voditeljem Živkovim in Titom so Jugoslavlani upali, da so se Bolgari morda omehčali, toda sofijski obisk jim je razbil upe.

Predsedstvo ZKJ je 4. decembra sprejelo poročilo Veljka Vlahovića o obisku v Sofiji in "potrdilo delo jugoslovanske delegacije v teh pogovorih."

CEAUSESCU NA BRDU

Na Brdu je Tito 3. in 4. novembra gostil generalnega sekretarja KP Romunije in predsednika romunskega državnega sveta Nicole Ceausesca, ki je priletel in odletel z Brda. Kot so naznanili, je "prišla do izraza enakost oziroma zelo velika sorodnost gledišč glede vseh mednarodnih vprašanj, o katerih so se pogovarjali." Dotaknili pa so se evropskega sodelovanja in varnosti, neuvrščenih držav, mednarodnega delavskega gibanja, odnosov med partijami in gibanji v svetu, pa tudi odnosov med Jugoslavijo in Romunijo in mednarodnih vprašanj kot sta Vietnam in Srednji vzhod.

USTAVNE SPREMEMBE

Na skupni seji zveznih skupščinskih zborov 18. novembra je Tito govoril tudi o predvidenih spremembah ustave, po katerih naj bi se ustanovilo predsedstvo SFRJ. "Te spremembe so pomemben korak k nadaljnjemu razvoju družbeno-gospodarskega in političnega sistema na poti doslednega uresničevanja nacionalne enakopravnosti in socialističnega samoupravljanja," je rekel Tito. Povečala se bo odgovornost re-

publik in pokrajin za sklepe na ravni federacije. "Skratka, te ustavne spremembe bodo nedvomno prispevale utrditvi bratstva in enotnosti narodov in narodnosti Jugoslavije" kot skupnosti "enakopravnih narodov in narodnosti".

ŠOVINISTI V AVSTRIJI

Komisija za mednarodne odnose CK Zveze komunistov Slovenije je 25. novembra razpravljala o proslavah koroškega plebiscita 10. oktobra v Avstriji. Zakasnela poročila "v naši javnosti" kažejo, da so te proslave "dobile izrazite šovinistične, protislovenske barve". Koroška socialistična stranka se je sicer 'delno distancirala' od desnega Heimatdiensta, istočasno pa je razpustila svojo mladinsko sekcijo, "ki se je očitno hotela postaviti na stran slovenske manjšine". Komisija je ugotovila, da najvišji avstrijski državni in deželni voditelji, ki so govorili na proslavah na Koroškem, niso omenili dejstva, da živi v deželi manjšina, ki naj bi bila most med sosedoma. Komisijo zaprepašča, da so ti voditelji hkrati voditelji Socialistične stranke. "Komisija predlaga, da preko državnih oziroma diplomatskih kanalov zahtevamo od avstrijskih oblasti, da razpustijo ekstremno in šovinistično organizacijo Heimatdienst, saj le ta deluje v nasprotju z odločbami avstrijske državne pogodbe." Hkrati zavrača govorice, da se vmešava v avstrijske notranje zadeve, ker le izvršuje "svoje mednarodno sprejete obveznosti do manjšin".

NOVI VELEPOSŁANIK V VATIKANU

Jugoslavija je odpoklicala dosedanjega ambasadorja Cvrljo in postavila za novega veleposlanika Bogota Gorjana. (Vest je vzeta z rezervo, ker ni uradno potrjena.)

NENAPOVEDANA DEMONSTRACIJA

Navzoči gledalci so pričeli tuliti, ko je napovedovalec naznanil preko zvočnika, da prisotvuje tekmi med Hajdukom in Olimpijo v Ljubljani tudi predsednik zveznega izvršnega sveta Mitja Ribič kot nenapovedani gost.

ODPOVED TITOVEGA OBISKA ITALIJE

Dan pred obiskom (napovedan za 10. december), so v Beogradu izjavili, da Tito ne bo posetil Saragata in papeža Pavla. Odpoved je v zvezi z izjavo ministra Mora v rimskem parlamentu na vprašanje poslanca, da doslej ni so razpravljali z Jugoslavijo o vprašanju zone B bivšega Svobodnega tržaškega ozemlja (ki ga je zasedla Jugoslavija) in da tega tudi ne bodo storili zdaj. Ne mislimo se odpovedati našim legitimnim pravicam, so bile besede, ki so povzročile krizo, karkoli si že potem pod tem kdo predstavlja.

NOVA JUGOSLOVANSKA DRŽAVNA HIMNA

204 glasbeniki so tekmovali na natečaju za novo državno himno. Edino nagrado so podelili Makedoncu Tati-ju Hrisku in pričakujejo, da bodo v kratkem njegovo 'Svečano pesem' proglasili za državno himno.

PROGA BEOGRAD-BAR

Graditelji železniške proge Beograd-Bar, ki je doslej požrla že težke milijone dolarjev, so sporočili, da se bo dovršitev proge zakasnila za eno leto.

Ob robu

Pred menoj sta dva "dokumenta", ki sta politično med sebojno povezana: uvodnik Janeza Vipotnika "Ob prazniku republike" (DELO, 28. 11.) in intervju Jožeta Snoja z Jakom Avšičem (Istotam).

Vipotnik pravi: "Zbor peščice ljudi na ustanovnem sestanku Osvobodilne fronte v Vidmarjevi vili... se ni sestal sam od sebe. OF je lahko nastala le na osnovi trudapolnega in požrtvovalnega političnega dela, ki je segal daleč nazaj v staro Jugoslavijo. Na osnovi dela, ki so ga opravljali najbolj napredni ljudje različnega političnega prepričanja s komunisti na čelu." In kasneje: "OF je bila najširša politična osnova narodnoosvobodilnega boja in nove ljudske oblasti. Njen program je po volji ljudi postal njihov dogovor, v njem so se strnile njihove težnje in hotenja." Po "volji ljudi" ali po volji "peščice" v Vidmarjevi vili? Po "volji naroda" sta vladala že Franc Jožef in oni drugi Jožef - Visarionovič Stalin. V prvem primeru je šlo za dvorsko "peščico", v drugem za boljševiško "peščico". Naroda ni noben vprašal, niti ga ni vprašal po vojni, niti ga vpraša sedaj. O njem odloča "peščica" v Izvršnem biroju ZKJ in kmalu bo o njem odločala še "peščica" v Predsedstvu SFRJ.

Iz intervjuja z Avšičem zvemo, kako je ta "soliden civilist - soliden vojak", kot ga naslavlja Snój, izdal narodnoosvobodilno borbo jugoslovanskih narodov. Govorec o Avšičevih prijateljih, Jaka odgovarja: "Imel sem enega samega, Borisa Kidriča." Spominja se, "kako sta nekje sredi leta 42. na Rogu sanjara o tem, kdaj in kako da se bomo po osvoboditvi pridružili Sovjetski zvezi v eno samo državo." In tako se je zgodilo, da je Avšič, polkovnik jugoslovanske vojske, "še isto leto 1941 z vednostjo OF tvegaj ponovno potovanje na Balkan. Prebil se je na Ravno goro k Draži Mihailoviču in iz njegovih rok prejel poveljstvo nad planiranim četniškim gibanjem v Sloveniji. To poveljstvo je z nemajhnim tveganjem nemudoma prinesel nazaj in - izročil Osvobodilni fronti. Za celih osem mesecev je s tem zamrznilo dejansko organiziranje kraljevih privrženec pri nas."

Le čemu so komunisti toliko "tvegali", da dobijo poveljstvo osvobodilnega gibanja iz rok Draže Mihailoviča, ako je bil ta izdajalec in kolaboracionist, katerega je bilo treba po vojni ujeti v past, proti njemu inscenirati proces in ga nato ustreliti? Kakšno "trudapolno in požrtvovalno politično delo" je bilo to, kot trdi Vipotnik, ako ne stalinistična zarota proti slovenskemu narodu in ostalim narodom Jugoslavije? Vse to je bilo potrebno, ker se Mihailović ni strinjal s stalinističnimi nameni, bil pa je edini resnični vodja osvobodilnega boja proti okupatorju, tedaj ko je Sovjetska zveza paktirala s Hitlerjem. Potem, ko so naši boljševiki z Avšičevo pomočjo dobili uradno legitimacijo za vodstvo tega boja v Sloveniji, so to legitimacijo izrabili za likvidacijo svojih nasprotnikov, vključno "najbolj naprednih ljudi različnega političnega prepričanja". Za nameček še to: Mihailović ni bil le federalist, ampak je bil tudi poznan po svojih republikanskih simpatijah.

IVAN STANIČ

HOTEL BLED

RIM ITALIJA

VIA S. CROCE IN GERUSALEMME 40

ROMA

(Telefon 777-102)

Lastnik: VINKO A. LEVSTIK

HOTEL BLED

Roma - Via S. Croce in Gerusalemme 40

Tel. 777-102

HOTEL DANIELA

Roma - Via L. Luzzatti 31

Tel. 750-587

OBIŠČITE NAS - OBIŠČITE NAS - OBIŠČITE NAS

KLIC TRIGLAVA

Uredništvo: 76 GRAEME ROAD ENFIELD MIDDX Tel.: ENfield 5097

Uprava: BM / TRIGLAV LONDON W.C.1.

KLIC TRIGLAVA je politično neodvisen list, ki izhaja enkrat na mesec. Izdaja ga *SLOVENSKA PRAVDA*, združenje svobodnih in demokratičnih Slovencev. Njeno mnenje predstavljajo le članki, ki so podpisani od izvršnega odbora. Urejuje Dušan Pleničar.

Enoletna naročnina:

Anglija:	1.10.0	Finska:	13.-	Nemčija:	16.-
Argentina:	650.- (1300.-)	Francija:	15.-	Švedska:	20.-
Avstralija:	\$A 4 (\$A 7)	Italija:	2500.-	Urugvaj:	60.- (120.-)
Avstrija:	50.-	J. Afrika:	4.- (R 7)	U.S.A.:	5.00 (\$ 8.50)
		Kanada:	5.00 (\$ 8.50)		

Naročnina za letalsko dostavo je navedena v oklepajih.

Poverjeniki:

Avstralija: Pavla Miladinović, 12 Oxford Road, Ingleburn, N.S.W.

Italija: Saša Rudolf, Via Verniellis 24, Trieste 316

Južna Amerika: Franc Oblak, Mendoza 5663, Buenos Aires, Argentina

Sev. Amerika: Tine Kremžar, 11047 - 110 St., Edmonton, Alta., Kanada